

JEPPE AAKJÆR
FRA AGERMULD OG
HEDESAND

STUDIER FRA
HJEMSTAVNEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
MCMXXX

LIDT OM KROER

Da jeg forleden læste i et Blad, at nu skulde *Sevel Kro* til Afstemning, tog jeg de faa Optegnelser frem, som jeg havde om „denne Kros Levnedsløb“; de gælder bare dens ikke særlig fjærne Oprindelse.

— Den 4. December 1801 ansøger Kammerherre, Stiftamtmand *Niels Sehested*, der ejede baade Rydhave, Vinderup og *Stubbergaard*, om at faa Bevilling paa Krohold i *Bakhuset* i Sevel. Naturligvis vilde hans Excellence ikke selv staa bag Disken som Krofar, men det var altid saadan en rar Bevilling at ha'; den indsøges næsten altid af Herremændene, der saa aagrer med Forretningen overfor en eller anden fattig Djævel, der skal se at faa det mest mulige ind til sig selv og den høje Ejerman. Sehested tilbyder Regeringen 2 Rdl. aarlig for Villigheden.

Stedets Amtmand, Etatsraad Hansen, „anseer dette Kro for nyttig“. — Nuvel! svarer Regeringen, men den vil ha' 4 Rdl. aarlig. Det skal nu heller ikke skille dem, svarer Sehested, „naar Bevillingen maatte lyde paa et Værtshus i bemeldte Sevel uden at nævne Stedet, da det var med Hensyn til Fornødenheden deraf at se utiladelig Krohold afskaffet i Byen, han ansøgte samme og et andet Sted, der ligger lige saa bekvemt til Kroholdet som Bakhuset“ (21. Februar 1802).

I denne skruede Snak øjner Regeringen øjensynlig en Limpind; men *den* hopper den ikke paa; han maa værsgod opgi' Stedet, „før Bevilling om Værtshushold ved samme kan udfærdiges“. Og saaledes gaar Bakhuset eller Ole Kockborgs Hus af med Sejren.

Sevel er jo nu et meget venligt, ja, næsten idyllisk Sted, omgivet af tørre og sandede Egne; især i Fortiden maa Sevel ha'

været som en Oase i Ørkenen. Her aabnes der altsaa i 1802 en Kilde, der ikke sprang med det bare Vand.

Kroerne har jo altid været som det Træ paa baade Godt og Ondt. Ingen Kulturstat har ganske kunnet undvære dem; et Samfund, der agter sig selv, kan jo ikke lade de Rejsende sulte og tørste eller helt undlade at indrette Steder ved de offentlige Veje, hvor den Vejfarende kan bevæertes og finde Natteherberg. Kroerne rækker helt tilbage til Oldtiden. Allerede Erik Klipping tog sig af Kroerne; han fandt til med sin Død paa én af dem, nemlig den i Finderup, hvor hans Avindsmænd med Marsk Stig i Spidsen fandt ham i Halmen en mørk Nat (1286). Baade Valdemar Atterdag og hans mandhaftige Datter Margrethe gav Love for skikkelig Krohold her i Landet, saa den Rejsende paa bestemte Steder kunde faa Mad og Nattely for gode Ord og Betaling. Margrethe saa endda helst, at der blev en Kro ved Hovedvejen for hver 4 Mil, hvor alle kunde søge til og faa Mad og Drikke til samme Pris, som i nærmeste Købstad. Saa gammel er ikke mange Kroer paa denne Egn, det skulde lige være *Hagebro* eller *Pinen* ved Salling-sund. Ogsaa i *Sejbæk* var der et bedaget Traktørsted ved den gamle Holstebro—Viborg Landevej. Folk søgte dertil for Natteleje helt tilbage til Trediveaarskrigens Tid (ca. 1630).

I et Avertissement i Viborg Samler 1777 hedder det om Sejbæk Gaard i *Mønsted Sogn* paa Alvejen imellem Viborg og Holstebro, at det er en Ejendom paa ca. 9 Tdr. Htk., som „ligger bekvem for *Fremmede at logere*, da der til Gaarden sammenstøder fire Hovedlandeveje, har overflødig Brændsel af Lyng og Tørv, af hvilke sidste aarlig kan overlades en anselig Del til Skive Bys Indvaanere, som derfra for en stor Del bliver forsynede. Ejeren er paa dette Tidspunkt Thomas Povlsen. Rigtig Krobevilling fik Sejbæk først 1793. Amtmanden siger, at Kro i Sejbæk synes nødvendig, „trods kun $1\frac{1}{4}$ Mil til Hagebro, da Landevejen fra Ribe Stift gaar ikke 10 Alen fra Husene, og dertil støder den alfare Vej fra Virksund, Sallingland m. v.“ Sejbækgaard brænder 7. August 1822, og da Landevejen førtes igennem Sjørup-Mønsted trak den Kroerne med sig (ca. 1840). — Kroerne har jo egentlig aldrig haft Ret til at beværte Omegnens Folk, men har taget sig Retten; deraf Miséren og den stigende Harme, der truer med ganske at tilintetgøre, hvad

der oprindeligt var et Kulturgode og den Dag i Dag vedblivende kunde være det, naar Kroerne (som f. Eks. Apotekerne) blev sat under en skrappere og effektiv Kontrol. Slaat man helt Landets Kroer i Smadder, kan det let gaa som i Evangeliet, hvor der ud-dreves én Djævel, der vendte tilbage med syv andre som huse-rede værre end den første.

Kroer kan være slemme nok, men Smugkroer er syvfold værre. En Reform af vort Krovæsen er meget vanskelig, men en komplet Udslettelse af dem, vi har, kan aldrig blive et Fremskridt, da den rejsende Mand ikke kan ligge paa den vilde Hede, men har Krav paa, at et Samfund sørger for, at han tillige kan blive beværtet for sine egne Penge.